

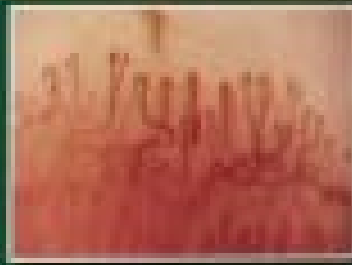
Systémové autoimunitné choroby v ambulancii všeobecného lekára

Jozef Lukáč

Národný ústav reumatických chorôb, Piešťany
XXXII. Výročná konferencia SSVPL
Vysoké Tatry, 13.-15. októbra 2011

Jozef Lukáč
a kolektív

SYSTÉMOVÉ CHOROBY SPOJIVOVÉHO TKANIVA (systémové autoimunitné choroby)

Internetové kníhkupectvo
www.vydosveta.sk

Osveta
Jilemnického 57
036 01 Martin

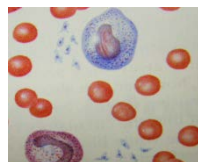
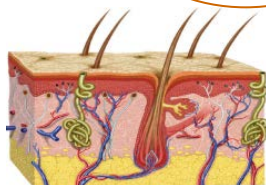
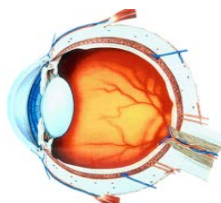
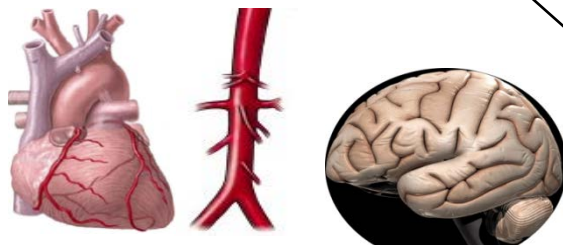
Autoimunitné choroby ~ 85 chorôb

5-7% populácie

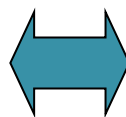
Orgánovonešpecifické autoimunitné choroby (systémové choroby spojiva)	Orgánovošpecifické autoimunitné choroby
Reumatoidná artritída Juvenilná idiopatická artritída Systémový lupus erytematózus Systémová skleróza Dermatomyozitída, polymyozitída Sjögrenov syndróm Antifosfolipidový syndróm Vaskulitídy Prekryté syndrómy Ostatné	AICH endokrinného systému AICH gastrointestinálneho traktu a pečene AICH kože a slizníc AICH obličiek a urogenitálneho systému AICH hemopoetického systému AICH kardiovaskulárneho systému AICH nervového systému AICH respiračného systému

SCHS

Polysymptómový klinický obraz
Autoimunitná etiopatogenéza
Prítomnosť autoantilátok
Postihnutie orgánov a systémov
Chronický priebeh s recidívami
Potreba imunosupresívnej liečby
Interdisciplinárny prístup

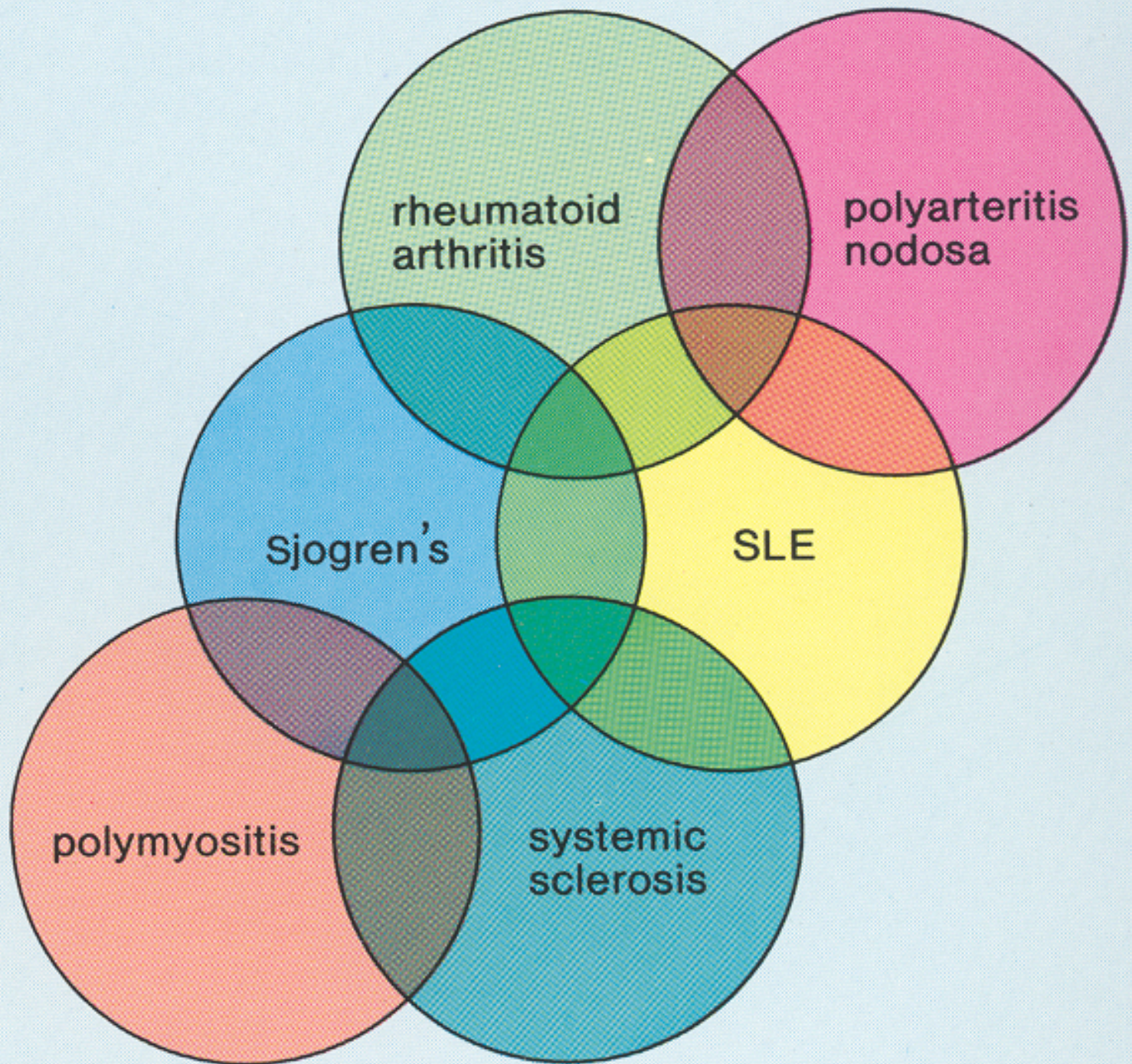

komplikácie

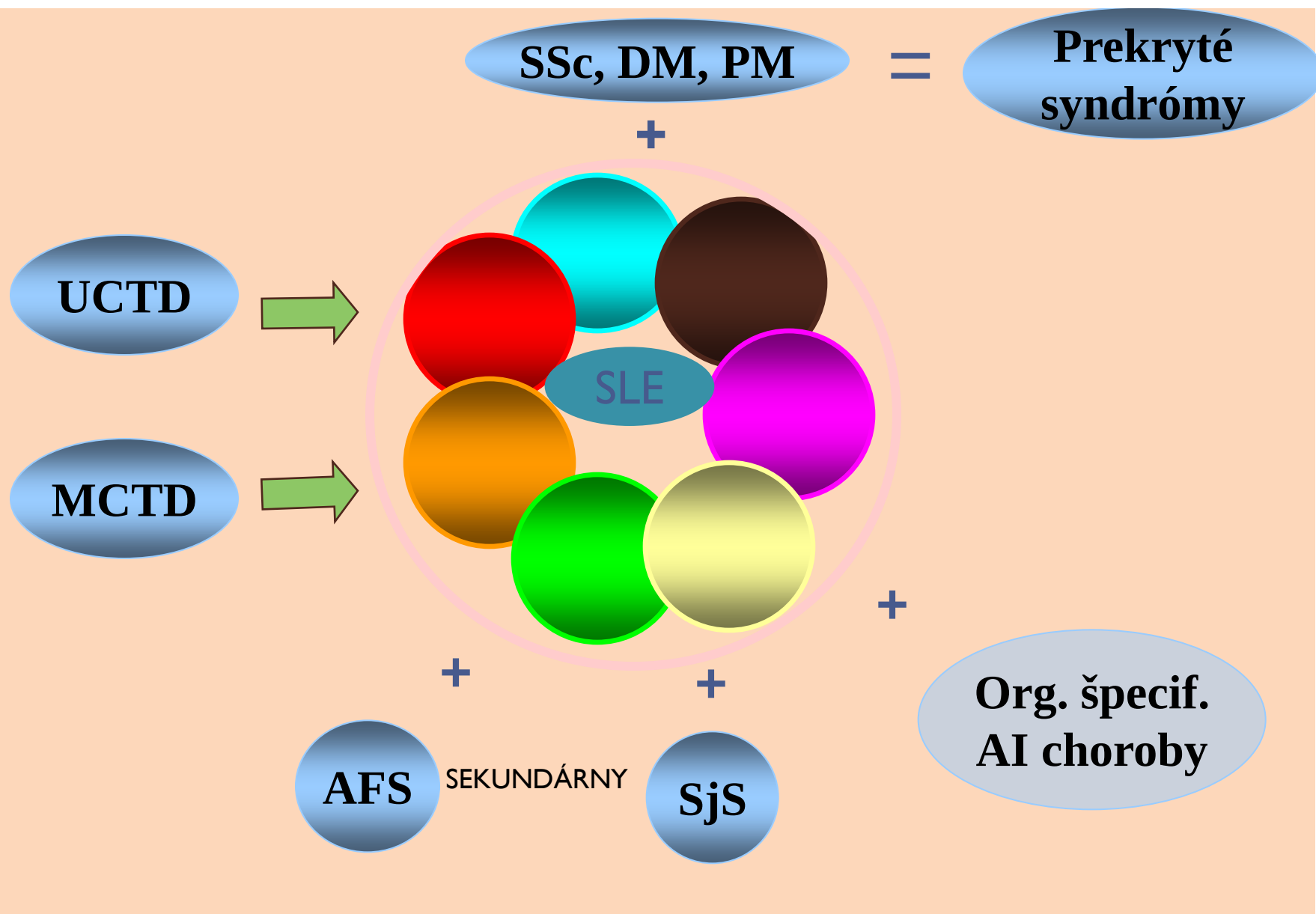

Genetická predispozícia AICh

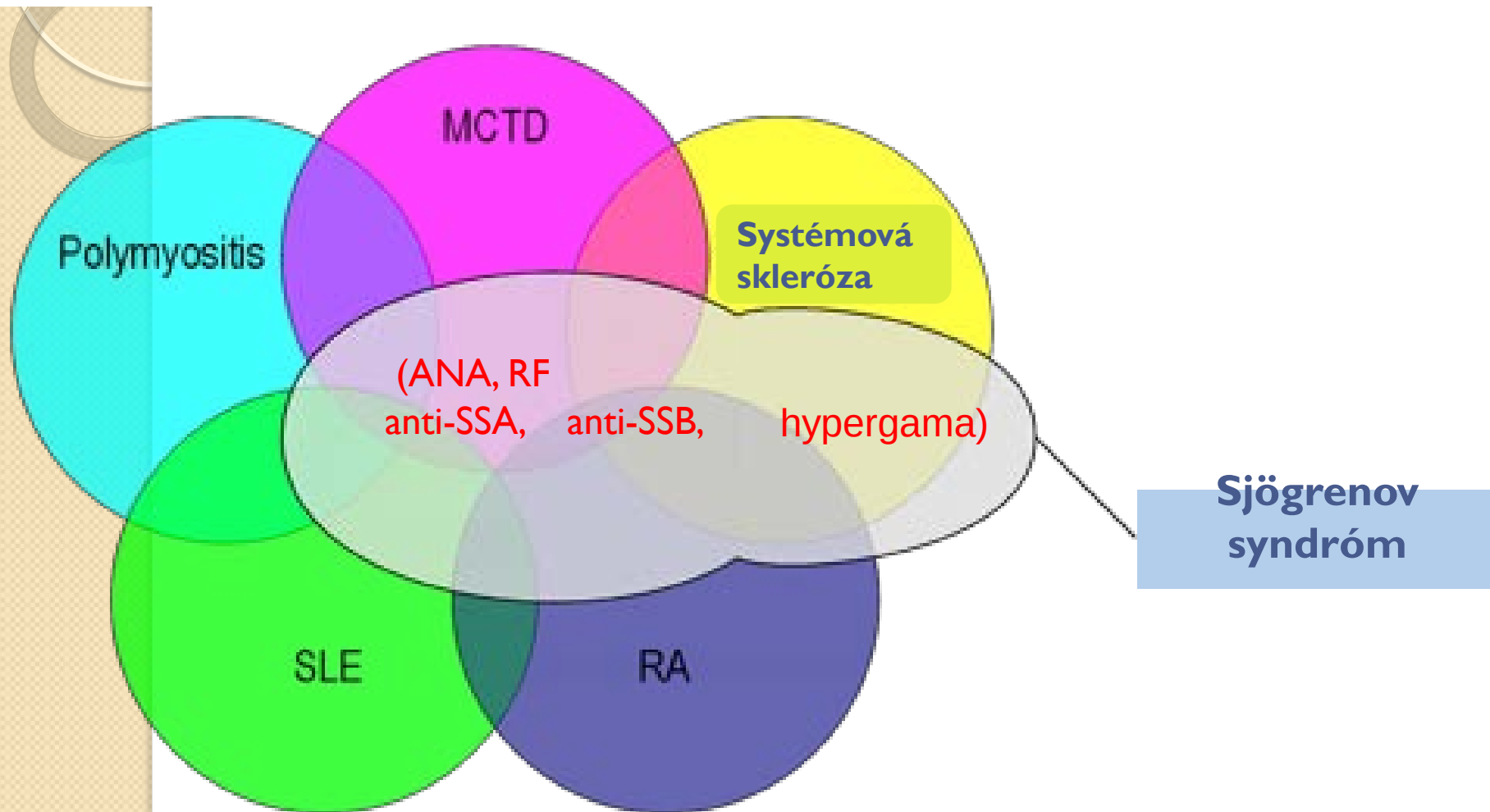
- Autoimunitné choroby sú asociované s určitými alelami HLA systému
- AICh vyskytujú až u 50 % prvo- a druhostupňových príbuzných probandov s SCHS
- ($p < <0,0001$).
- Najčastejšia: autoimunitná tyreoiditída (AIT) (34%),
psoriáza (24 %),
vitiligo (13%)
diabetes mellitus typ I (12%).
- U probandov s RA sa AICh vyskytujú u 14%

Systémové choroby spojivového tkaniva

Systemové choroby spojivového tkaniva

Sjögrenov syndróm

- **Primárny**

- RA u 17- 25 %.
- Systémová skleróza (SSc) ~ 14%
- SLE 6,5- 9 %
- Asi 10% všetkých pacientov so SjS sa vyskytuje s inou SCHS.
- Sjögrenov syndróm – 10% autoimunná tyreoiditída
- (Hashimotova 7% a Gravesova choroba u 3%)
- Až 30 % pacientov s AIT má iné autoimunitné ochorenie.

Sekundárny

pri iných SCHS (u 15-20% SCHS).

20% populácie nad 50 rokov má sicca prejavy

Sjögrenov syndróm

Schirmerov test

Sialometria

Sialografia, biopsia, USG

Lab.: ANA, reumatoidný f. hypergama, anti-Ro, anti-La

Diagnostické kritériá antifosfolipidový syndróm

klinické poruchy

+

- venózne trombózy
- arteriálne trombózy
- opak. spontánne potraty
- trombocytopénia
- embólie
- migrény
- gangrény

antifosfolipidové protilátky

- **ACLA**

IgG- stredné a vysoké titre

IgM- stredné a vysoké titre

- **Lupus antikoagulancia**

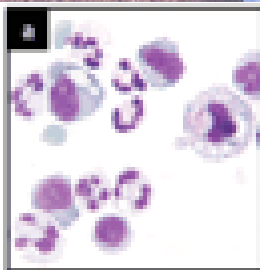
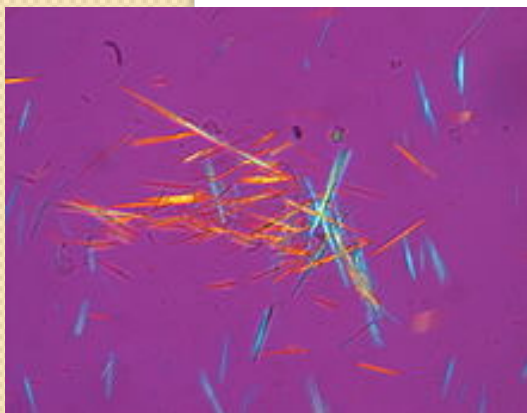
- **Anti- β GP I**

Diagnóza AFS: aspoň 1 klin. + 1 lab.
kritérium. AFP pozit aspoň 2x v 3

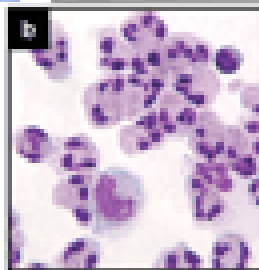
Artritída v diferenciálnej diagnostike

artritída	mono		Mono oligo	Poly- oligo	Poly-Oligo-mono	Difúzny Opuch Dystrof.	
Typ postihnutia	↙ ↘		asymetr	Symetr	Artritídy tendosyn asymetr	↙ ↘	Sym asym
trvanie	<7 d.	chron	Chron.	chron	Epizod	chron	chron
	Kryšt. Induk	septic reakt	Seroneg RA Séroneg SA AS PsA reaktívne enteropat	RA Séropoz. Séroneg.	SCHS SLE Sjs MCTD Vaskulit PM	SSc MCTD	algo-dystrof
	Kryšt	bakt.	HLAB27+ Antibakt pl	Kritériá RA	Kož Ciev org autoprotíl		

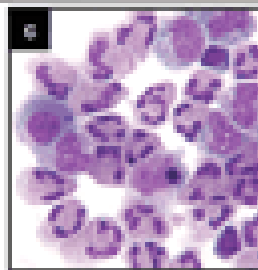
Analýza synoviálnej tekutiny

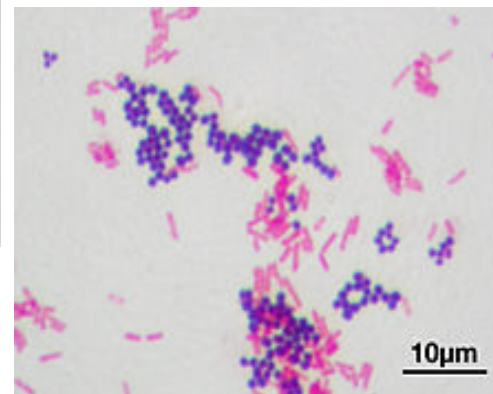
0-1000
Jadr.bb.

1000 –
2000

2000 –

Artritída

Epizodická
Chronická
Poly-
Oligo-
Symetr.
Asymetr.

Klinika:

Kožné
(psor.)
Orgánové
Celkové

Lab. Imunol.

CRP FW KO, bioch.
HLA B27
Reumatoidný faktor
Anticitrulínové
ANA, DNP dsDNA
ACLA
ENA: Scl70, SSA, SSB

RA

SLE

SSc/PM

ACR klasifikačné kritériá pre RA 2010

skóre $\geq 6/10$ definitívna RA

A. Postihnutie kĺbov (prítomnosť synovitídy) (vynechané DIP, prvý CM a prvý MTP)	skóre
1 veľký kĺb (rameno, lakeť, koleno, členok)	0
2-10 veľkých kĺbov	1
1-3 malé kĺby (s alebo bez postihnutia veľkých kĺbov) MCP, PIP, 2-5 MTP, IP palca, zápästie	2
4-10 malých kĺbov (s alebo bez postihnutia veľkých kĺbov)	3
> 10 kĺbov (aspoň jeden malý kĺb)	5
B. Serológia (aspoň jeden test pozitívny)	
negatívny RF a negatívne ACPA	0
nízko pozitívny RF a nízko pozitívne ACPA	2
vysoko pozitívny RF a vysoko pozitívne ACPA	3
C. Reaktanty akútnej fázy (aspoň jeden test)	
normálna CRP a normálna FW	0
abnormálne CRP alebo FW	1
D. Trvanie symptómov	
< 6 týždňov	0
> 6 týždňov	1

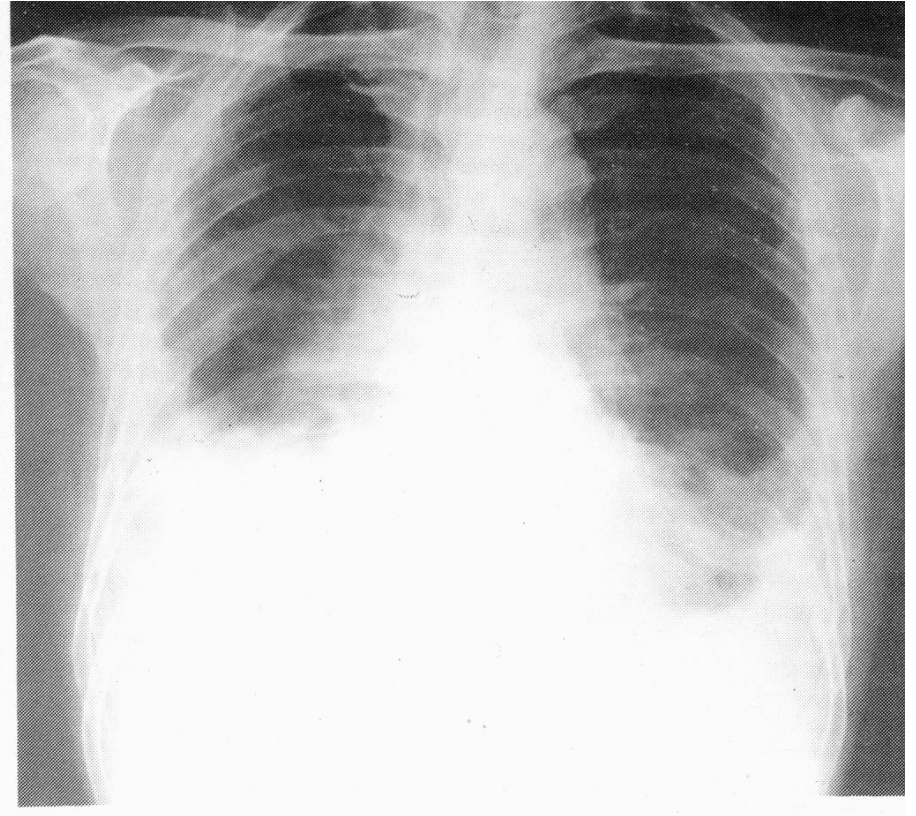
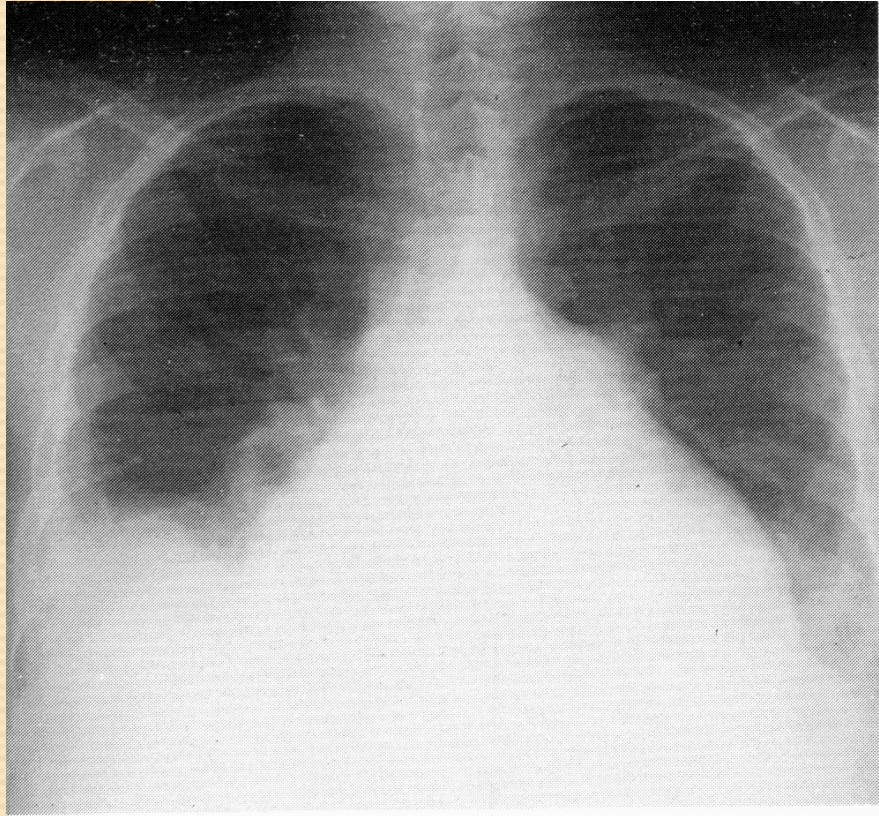
Artritídy – tendosynovitídy epizodické (poly-oligo- mono)

	SLE	SjS	SSc	PM/DM	vaskulit
Klinika	Kožné Serozitída nefritída	Sicca sy kožné	Raynaud .f . Interstic pneumop Akr. ulc	Svalový sy Kožné prejavy	Kožné Orgánové
autoprot	ANA dsDNA DNP	ANA RF Ro,La	ANA Anti-CE antiSCI kapil	EMG CK Kapil histol	ANCA RF Kryo
Dg kritériá					

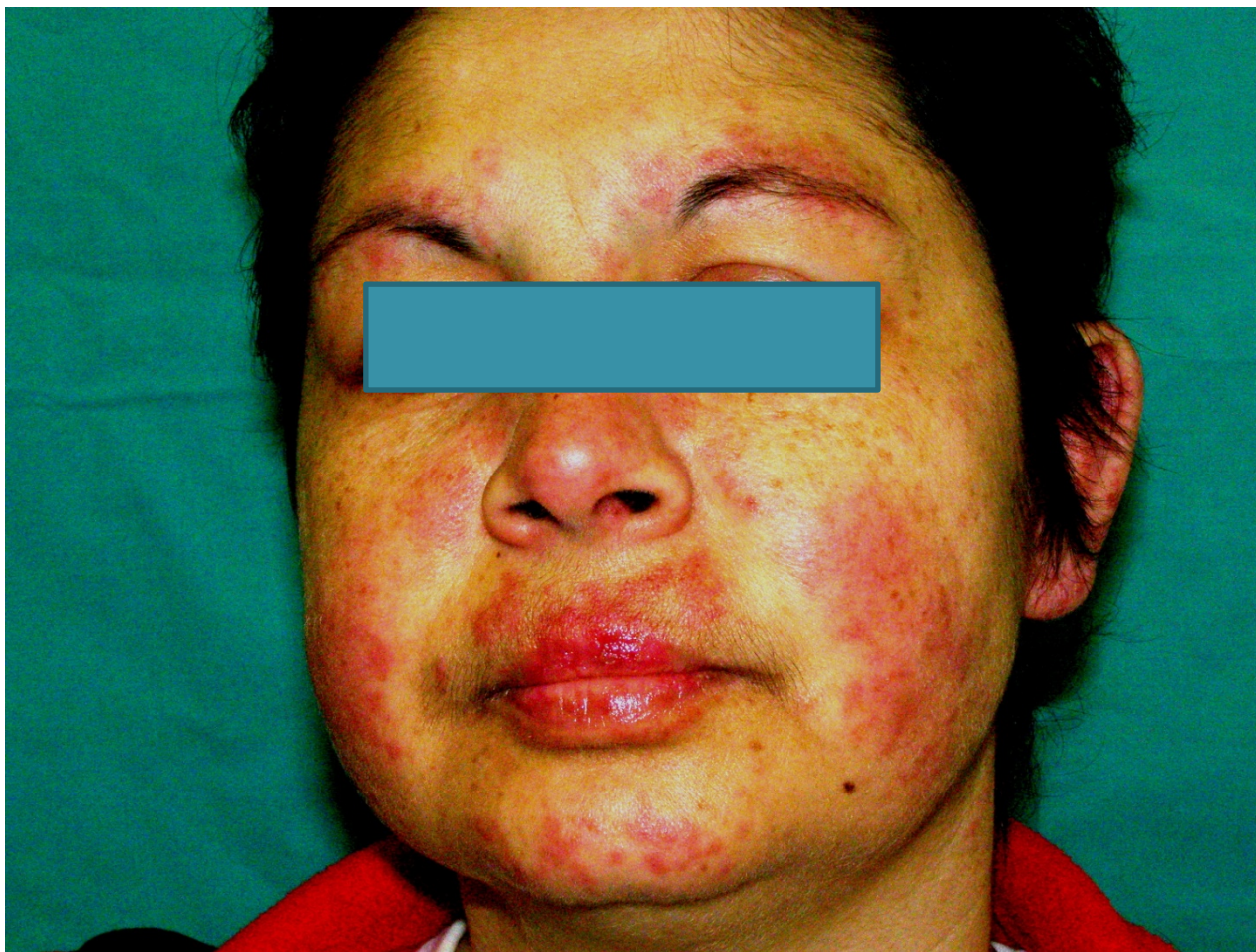

SLE

- I. **Začiatok plazivý- aj viac rokov:**
  - Leukopénia
  - Fotosenzitivita
  - Raynaudov fen
  - Subfebrility
  - Humorálna aktivita
  - ANA pozit.
- II. **Akútny**
- III. **ktorékoľvek orgánové postihnutie**

Obr. 32 Lupusový erytém v tváři

Obr. 33 Solárny erytém pri SLE

Obr. 36 chronický diskoidný lupus

Obr. 37 Diskoidný lupus v kapilíciu

Obr. 39 Palmárny erytém pri SLE

Autoprotilátky pri systémových chorobách spojiva

Autoprotilátka	Dg. význam	Prognóza	Asociácia s chorobou
°ANA			autoimúnne ch., SCHS,
anti-dsDNA anti-DNP	+	+	SLE
anti-U1 RNP		+	SLE, MCTD, SSc
anti-Sm	+	+	SLE
anti-Ro		+	SLE, SjS, SCLE, NLE, SSc, PBS
anti-La			SLE, SjS, NLE
anti-Scl 70	+	+	SSc
anticentroméra	+	+	SSc (CREST),
anti-Jo 1	+	+	PM
anti-PM-Scl	+	+	PM, SSc, PS PM/SSc
RNA-polymeráza	+		SSc
U3-RNP	+		SSc
ANCA		+	Wegenerova g., mikroskop. PAN Churg-Strausovej sy

Obr. 35 subakútny kožný lupus erytematózus

93. Gottronove erytémy

Idiopatické zápalové myopatie

1. Primárna idiopatická polymyozitída
2. Primárna idiopatická dermatomyozitída
3. PM/DM spojená s malignitou
4. Juvenilná PM or DM
5. Prekryté syndrómy: PM/DM + iné SHCS
6. Myozitída inklúzných teliesok (podskupina IZM)

*Bohan
and
Peter,
1975*

-
7. Iné:
- amyopatická forma DM
  - eozinofilná myozitída
  - granulomatózna myozitída (sarkoidóza)
  - fokálna myozitída
  - orbitálna myozitída

Svalové príznaky pri PM/DM

- Vznikajú týždne až mesiace
- Proxim. svalová slabosť 65%
- Slabosť+ akútna a subak. bolesť proxim. Svalov 30%
- myalgia izolovaná 5%
- izolovaný raš typický pre DM <1%

Kožné prejavy pri dermatomyozitíde

Patognomické

Gottronove škvrny

Charakteristické

“heliotropné” mihalnice

“V” forma erytému na hrudi a krku

Periungválne erytémy a teleangiektázie

Kompatibilné

Poikiloderma atrophicans

Intersticiálna kalcinóza (JDM, DM)

Euwer R., Sontheimer R., Current Opinion Rheumatol, 1994, 6, 583-589

Obr. 3 | Erytém motýľovitého tvaru pri SLE

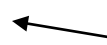

91

Gottronove škvrny

Heliotropné mihalnice

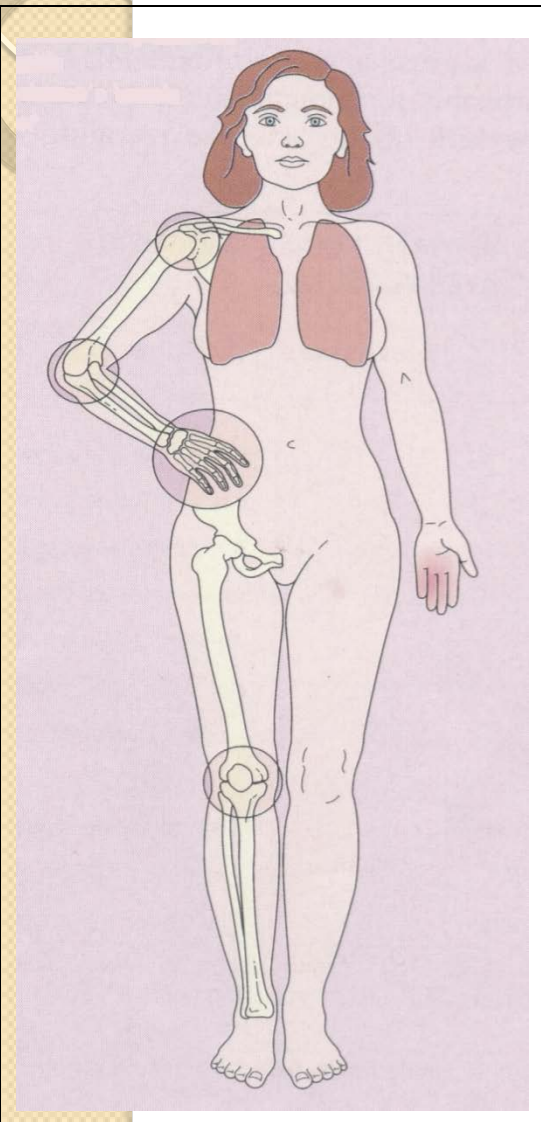

Nekróza, periungválne erytémy, kutikulárna hyperkeratóza, megakapiláry na okraji nechtových valov

Antisyntetázový syndróm

klinické prejavy

- Akútny začiatok, teploty
- Artritída šľachové deformity
- Raynaudov fenomén
- Interstitiálna pneumopatia
- ruka strojníka – mechanika
- Asociácia skôr s PM ako DM
- Dobrá odpoveď na GK imunosupresíva
- Stredne závažné a závažné formy s progresiou
- **Pozitivita antisyntetázových protilátok (anti-Jo)**

Difúzny opuch rúk

Symetrický

Syst. skleróza
MCTD

Raynaudov fen
dif opuchy
prstov rúk ANA

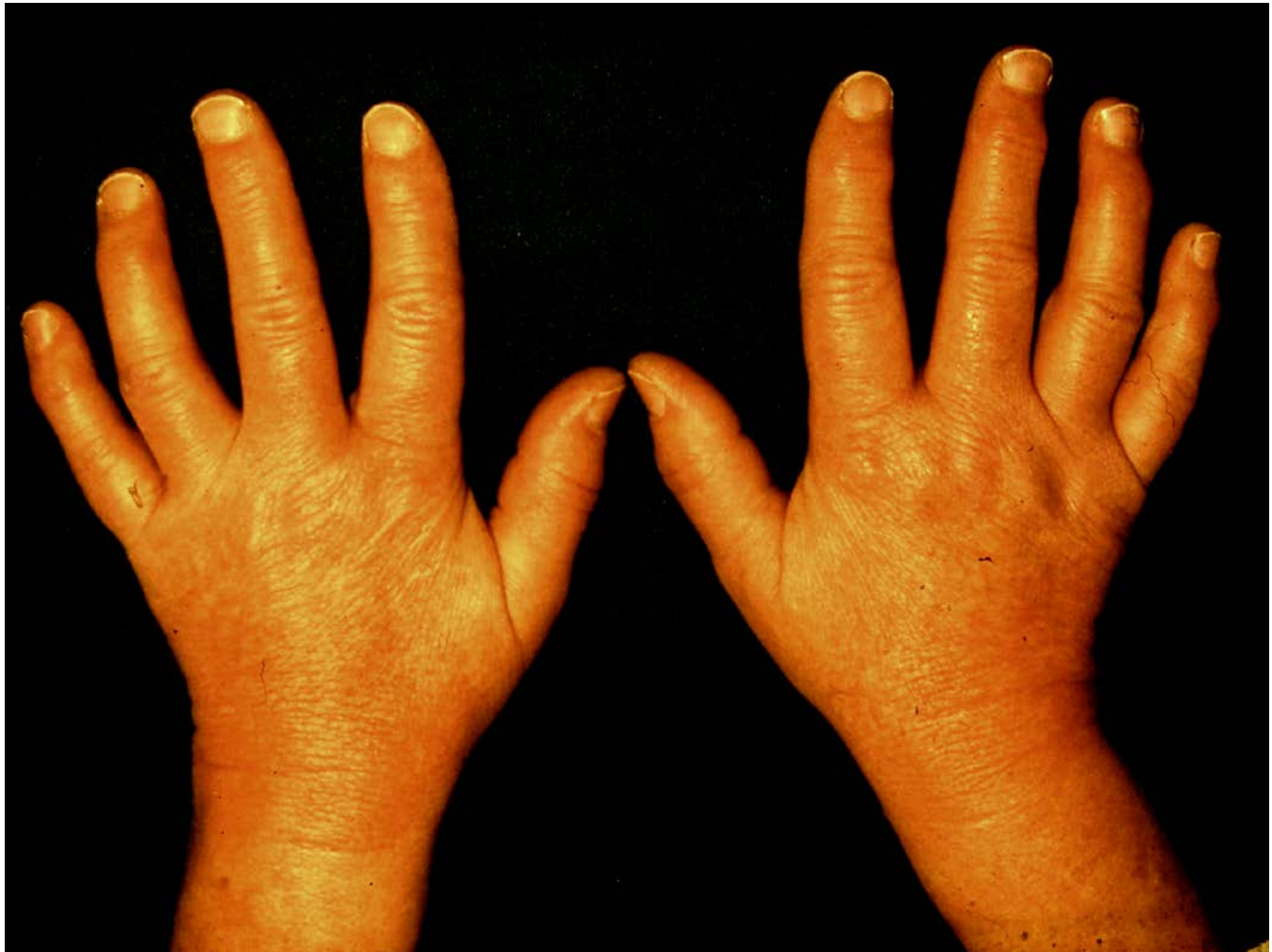

Asymetrický

algodyst. sy
sy rameno-ruka

Difúzne (párkovité) presiaknutie prstov rúk pri MCTD

Zmiešaná choroba spojiva (Sharp, 1972).
 (“mixed connective tissue disease” – MCTD)
 - syndróm s príznakmi SLE, SSc a PM.

Diagnosticke znaky:

Autoprotilátky: vysoké titre anti-U1RNP (68.000 kDa).

Klinicky: Raynaudov f.,
 difúzne (párkovité opuchy prstov rúk)

Ďalšie klinické a imunologické znaky:

sklerodaktília, artritída, myozitída, leukopénia,
 serozitída a iné. intersticiálna pneumopatia

ANA/IF, hypergamaglobulinémia,
 leukopénia, anémia.

Nesplňa kritériá SLE, syst. sklerózy, DM !

Včasná diagnóza systémovej sklerózy

I. stupeň
Podozrenie na SSc

**Raynaudov. fen., difúzne opuchy prstov,
ANA**

Suspektná včasná SSc

1. Kapilaroskopia
2. Autoprotilátky ,ACe, anti-SCL-70

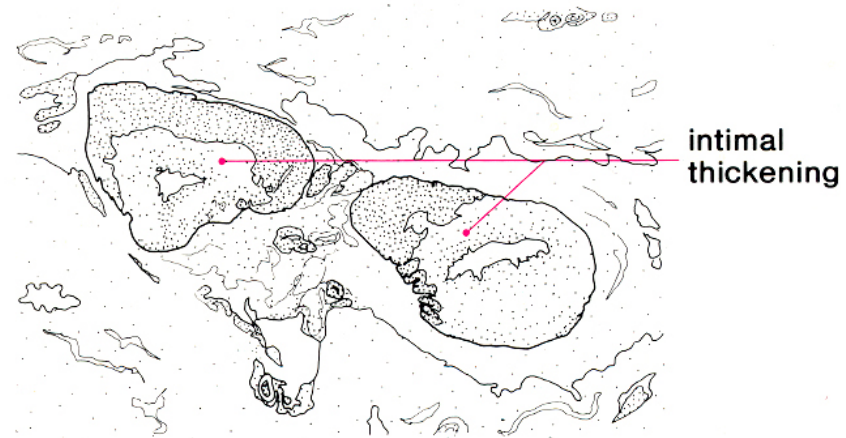
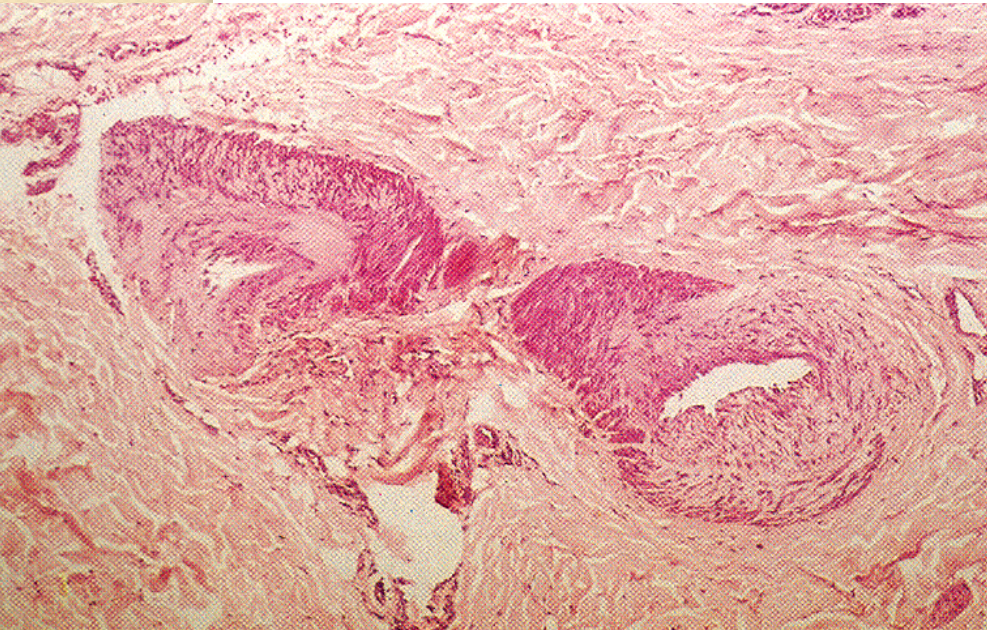
Ak je jeden znak pozit. –
možno stanoviť dg. včasnej SSc
a vykonať ďalšie vyšetrenia

Ezofageálna manometria
HRCT pľúc
Funkčné vyš. pľúc

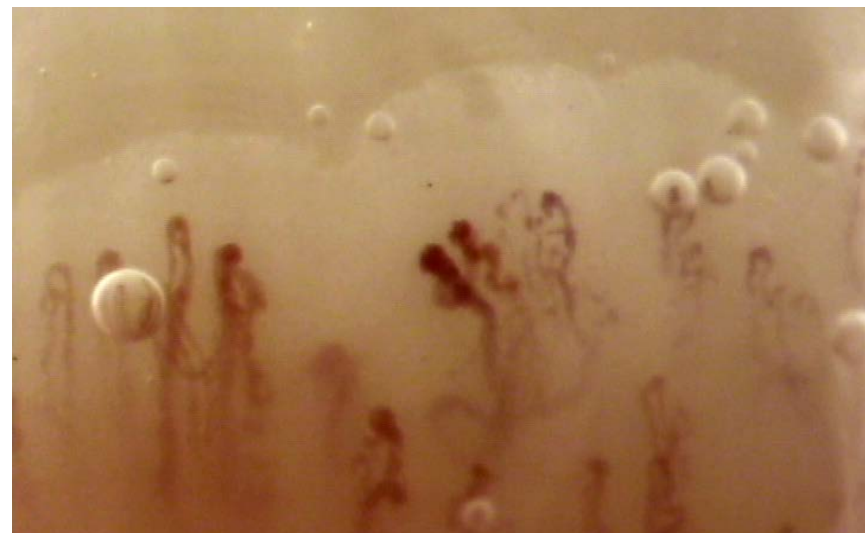
II. stupeň
Diagnóza SSc

Zmeny mikrovaskulatúry pri systémovej skleróze

a)

Normálny nález

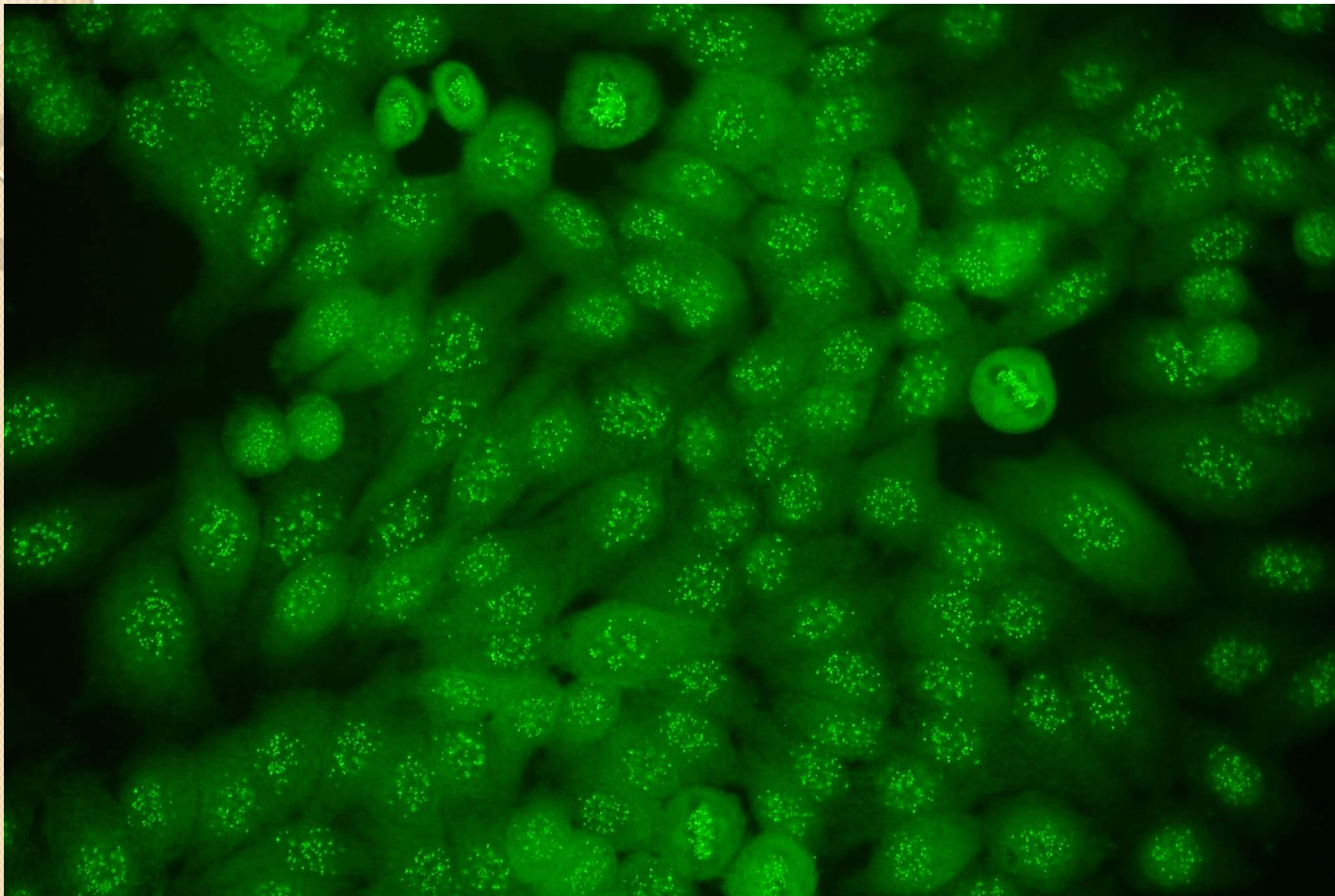

SSc - kapilaroskopické nálezy

dermatomyozitída

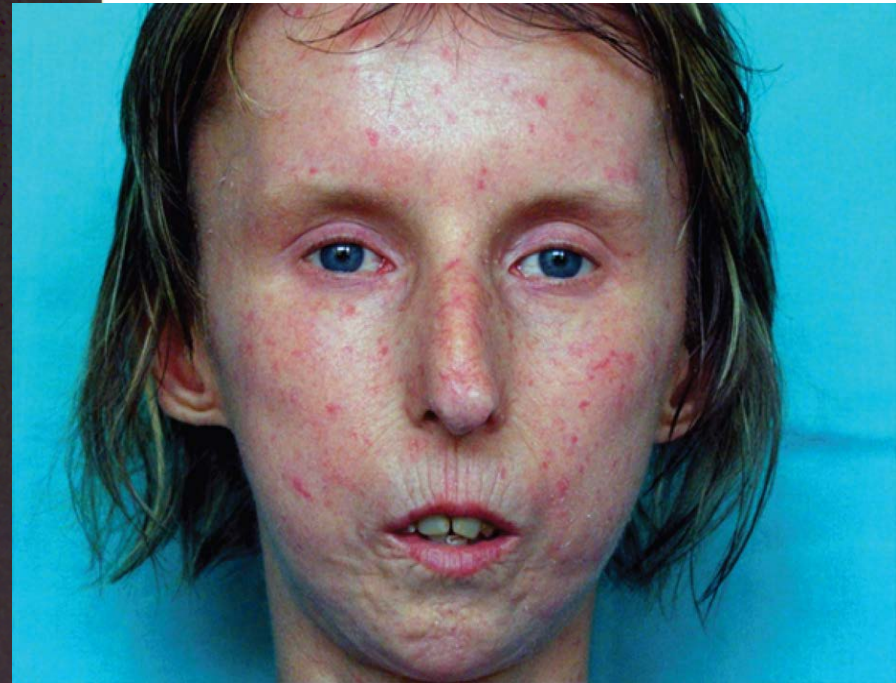
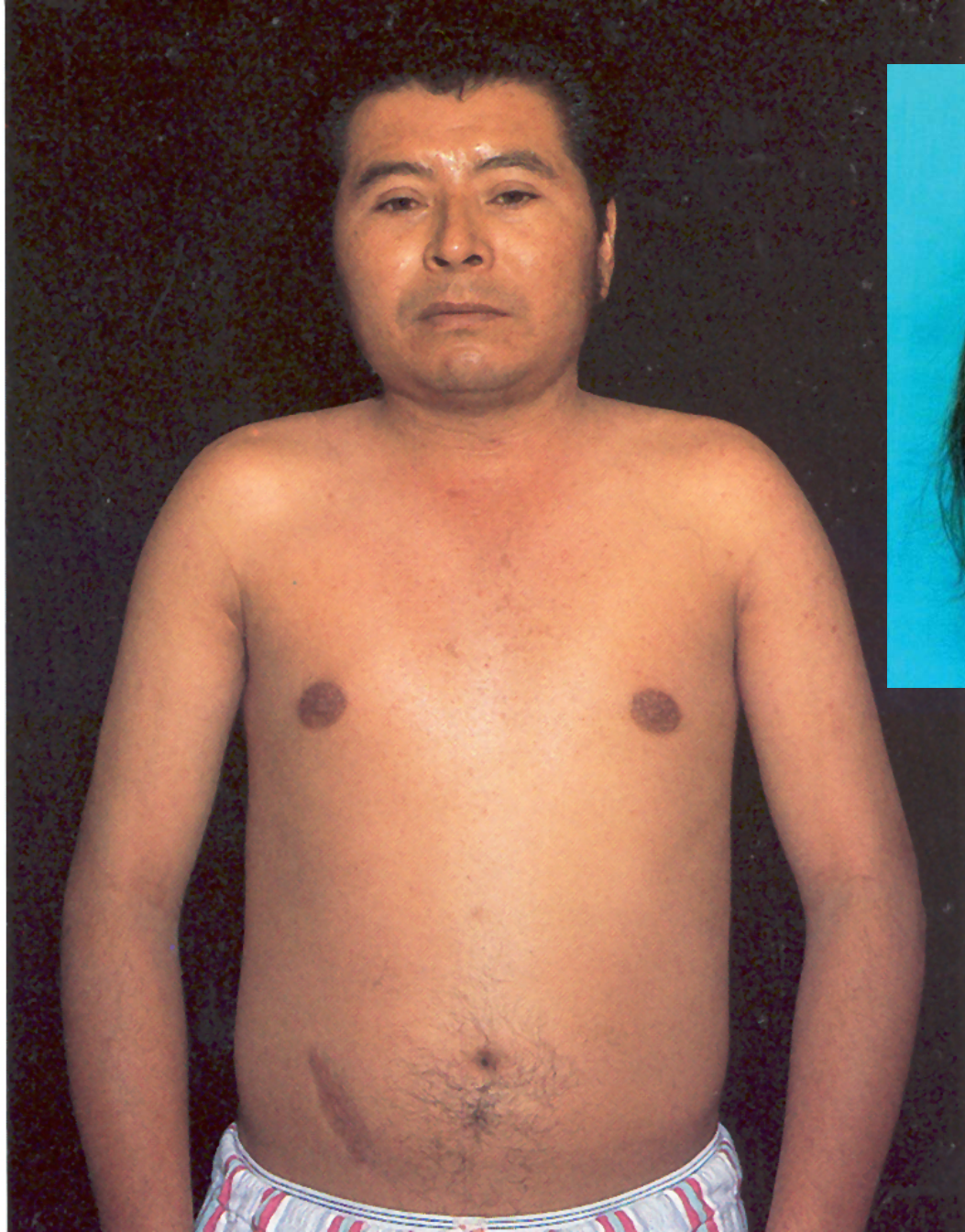

Sklerodermia -

opisný názov pre rôzne formy sklerózy kože

- a) systémová skleróza,
- b) ohraničená (lokalizovaná) sklerodermia,
- c) syndrómy podobné sklerodermii -
pseudosklerodermia

Klinika:

Kožné
Orgánové
Celkové

Lab. Imunol.

Reum.f.
Anticitrulínové
ANA,DNP dsDNA
ACLA
ANCA
ENA: Scl70, SSA,SSB

Primárny Raynaudov fenomén

Sekundárny

- **SSc, SLE, RA, SjS, DM, MCTD, AFS**

- **Vaskulitídy**

-Hematologické choroby

-Neurogénne

-Choroba y vibrácií

-Infekčné

-Lieky

-Kompresívne choroby

Livedo racemosa

Antifosfolipidový syndróm

SLE

DM

Sharpov syndróm

Vaskulitídy

Lab. Imunol.

Reum.f. , anti-CCP

ANA,DNP dsDNA

AFP,ANCA

ENA: SSA,SSB

EN

HSP

SLE

SLE,
DM,
Sjogrenov syndróm,
MCTD,
vaskulitídy

Klinika:

Kožné
Orgánové
Celkové

Lab. Imunol.

Reum.f.

Anticitrulínové
ANA, DNP dsDNA

ACLA

ANCA

ENA: Scl70, SSA, SSB

- SLE, AFS, DM,
- SSc, vaskulitídy

Klinika:

Kožné
Orgánové
Celkové

Lab. Imunol.

Reum.f.

Anticitrulínové
ANA, DNP dsDNA

ACLA

ANCA

ENA: Scl70, SSA, SSB

Ďakujem za pozornosť